

בס"ד

היבטים חברתיים של בריאות וחולי סמינר מחקר, מכללת בני ברק

פרופ' דפנה כרמלי

I daphna@research.haifa.ac.il

טל: 04-8240571 ; פקס: 04-828-8017

משתתפות הסמינר ייבחרו סוגיות הקשורות לבריאות וחולי וייבחנו אותן באופן ביקורתי מתוך זיקה להקשר החברתי של הפרטים והאוכלוסיות הנדונים. במרכז הסמינר יעמדו נושאים כמו: יחסי עוצמה במערכת הבריאות, צמתים בין דת, תרבות וכלכלה במערכת הבריאות, טכנולוגיות רפואיות מתקדמות והשלכותיהן על המפגש הטיפולי, מגדר, משפחה ובריאות בישראל. דגש מיוחד יושם על המגזר החרדי ומקומו בהקשר הישראלי, ובפרט במערכת הבריאות. התלמידות תוכלנה למקד את מחקריהן בתופעות ייחודיות למגזר זה.

מטרות הסמינר:

- התנסות במחקר אמפירי מלא
- פיתוח מיומנויות מחקר
- העמקת הידע בנושא ספציפי בתחום מגדר ובריאות
- פיתוח תובנה ביחס לגורמים היוצרים זיקות מסוגים שונים בין מגדר לבין בריאות וביחס להשלכותיהם
- פיתוח חשיבה ביקורתית ויכולת ליישמה בהקשרים שונים

מתכונת ויעדים מתודולוגיים:

- מבחינה מתודולוגית מטרת הסמינר היא התנסות במחקר אמפירי, כשכל סטודנטית משלימה מהלך מחקרי שלם. השלבים העיקריים במהלך זה הינם:
- בחירת נושא וגיבושו כשאלת מחקר
 - סקירת ספרות מקצועית
 - תכנון מערך מחקר
 - כתיבת הצעת מחקר
 - ביצוע המחקר
 - ניתוח הממצאים
 - הצגה בעל פה של המחקר
 - כתיבת סיכום אנליטי של התהליך במתכונת של עבודה סמינריונית

מבנה ודרישות הסמינר

1. **השתתפות חובה** במפגשי המליאה ובהצגות בעל-פה, שייערכו לקראת סיום כל סמסטר ובמפגשי הייעוץ עם המנחה לפי תיאום מראש. (תנאי מעבר ללא ניקוד)
2. **הגשת הצעת מחקר** (25%) - ההצעה תכלול סקירת ספרות ממצה של הנושא הנחקר, המתבססת על ספרות תיאורטית ומחקרית רלוונטית ועדכנית. בסיום הסקירה ועל בסיסה, יועלו שאלות המחקר ו/או השערותיו. ההצעה תוגש בכתב עד סוף הסמסטר הראשון (כך תתאפשר הקצאת די זמן לשלב איסוף הנתונים). יש לצרף רשימת מקורות כנדרש לפי כללי ציטוט מקובלים (למשל ה - APA).
סקירת הספרות תתבסס על ספרות ממקורות בני-שיפוט (בהיקף של 10 מאמרים עדכניים לפחות (מ-10 השנים האחרונות, לפחות שלושה מהם באנגלית), שאותרו דרך חיפוש בספריה באמצעות מנועי חיפוש (Pub-Med או מנועי חיפוש מהספרות הסוציולוגית או הפסיכולוגית) מתכונת מוצעת להצעת המחקר:

- הצגת שאלת המחקר, שדה המחקר והאוכלוסיה הנחקרת
- מוקדי המחקר
- סקירת ספרות ראשונית
- שיטת המחקר והבסיס לבחירתה
- ממצאים ראשוניים, אם קיימים

3. **הגשת רפרט סיום** (15% מהציון). הרפרטים, בהיקף של 20-25 דקות, יוגשו לקראת סוף סמסטר ב'. (קביעת המועד המדוייק הינה באחריותו של כל צוות מחקר). מתכונת מוצעת למבנה הרפרט:

- שאלת המחקר
- הראציונל לבחירת הנושא ולמתכונת הביצוע.
- תאור השדה והאוכלוסיה
- מוקד המחקר
- רקע תאורטי
- ממצאי המחקר
- הסבר הממצאים
- מגבלות המחקר
- כיוונים אפשריים להרחבת המחקר

4. **כתיבת עבודת סמינריונית** (60%) העבודה תיכתב במתכונת המקובלת של מאמר מדעי, דהיינו, תכלול את הפרקים הבאים: תקציר, מבוא – סקירת ספרות על בסיס הצעת המחקר אשר הוגשה בסמסטר א' עם עדכונים והתאמות במידת הצורך, שאלת המחקר ו/או השערות המחקר; (2) השיטה – תיאור מערך המחקר ומהלכו, כפי שהתבצע בפועל והיבטים אתיים; (3) ניתוח הנתונים וממצאי המחקר; (4) דיון; (5) רשימת מקורות; (6) נספחים (ר' פירוט להלן). עם זאת, פרטי המבנה נתונים לשיקול דעתו של

- כל צוות וניתנים להגמשה בהתאם לאופי הנושא ולשיטות המחקר. סטיות ושינויים ביחס להצעת המחקר יתקבלו, אך יש להתייחס אליהם ולבארם בגוף העבודה או בנספח.
- בתחילת העבודה יוצג דף שער ועליו הפרטים הבאים: נושא העבודה, המגיש/ים (שמות מלאים ותעודות זהות), שם המרצה ותאריך ההגשה. אחריו יופיע תוכן עניינים.
 - יש לערוך את העבודה בהדפסה ברווח כפול (גופן גודל 12, שוליים של 2.5 ס"מ מארבעת צדדי הטקסט הכתוב). היקף העבודה – עד 25 עמודים (כולל רשימה ביבליוגרפית אך ללא נספחים).
- חשוב: אנא זכרו לציין מספרי עמודים!**
- אזכורים ביבליוגרפיים וציטוטים בתוך הטקסט, כמו-גם רשימת המקורות, יירשמו באופן שיטתי ומסודר (שיטה נוחה ומקובלת היא של ה-APA; מצורף קובץ ההנחיות בעברית). מוצע לחלק את הרשימה הביבליוגרפית לשלושה חלקים: (1) הרשימה העיקרית, אשר תכלול חומר אקדמי (ספרים מקצועיים וכתבי-עת עם שיפוט); (2) מקורות מספרות תורנית הלכתית לסוגיה; (3) מקורות שאינם אקדמיים, אך רלבנטיים לנושא הנחקר.
 - נספחים: ניתן לצרף לעבודה נספחים מעשירים כמו: כלי המחקר, מכתבי פניה לשירותים רפואיים או חברתיים, מכתבי פניה למשתתפים במחקר, תמלילי ראיונות, צילומים, וכך טקסטים שונים כגון: חומר ארכיוני או פרסומי - שנתחו בגוף העבודה. לחומרים מסוג זה ערך רב בהמחשת הטענות. מומלץ להוסיף!
 - הסמינר יבוצע בזוגות או בשלישיות, במקרה בו נדרש הרכב קבוצה אחר יש לקבל את אישור המנחה.
 - העבודה תוגש עד אמצע יולי, בהתאם ללוח הזמנים של הבחינה הממשלתית.
- שימו לב:** חומר רב מצוי באינטרנט וניתן כמובן להשתמש בו, בתנאי שמדובר באתרים מהימנים. בהקשר הזה עלתה לאחרונה שאלת הגבול בין העתקה לציטוט והביאה עימה, במקרים אחדים, אי נעימות מרובה. ליתר בטחון, דאגו תמיד להבהיר מה בדיוק אתם מצטטים ורשמו את המקור, כולל תאריך הביקור באתר.

קריטריונים להערכת העבודה:

- מידת המיצוי התיאורטי ועדכנות החומר
- מידת הקוהרנטיות של העבודה
- התאמת כלי המחקר ועיבוד הנתונים להשערות ולנושא הנחקר
- יכולת אבחנה והפקת נתונים באמצעות שיטות המחקר שנבחרו ויושמו
- רמת הדיוק והעידון של שימוש במושגים תיאורטיים
- מידת האינטגרציה של החומר האמפירי עם הרקע התיאורטי
- התייחסות וקישור לסוגיות מרכזיות בתחומים התיאורטיים הכלליים של התופעות הנדונות
- רמת המורכבות וההיקף האנליטי של ההסבר המוצע לתופעות שנדונו בעבודה
- מקוריות ויצירתיות אנליטית
- כתיבה לפי כללים ועקרונות מדעיים

תכנית הסמינר

סמסטר א':

הכרות, הצגת נושא ומתכונת הסמינר	שבוע 1 :
רקע תאורטי והדגמות	שבוע 2-3 :
פירוט הדרישות ודיון בתכנון וביצוע של מחקר אמפירי	שבוע 4 :
הגדרת נושאים ושדות מחקר לכל צוות מחקר (=זוג תלמידות. צוותים של 3	שבוע 5-7 :
סטודנטיות יאושרו רק במקרים בהם קיים ראציונל ענייני לצוות מורחב). עם הגדרת הנושא ייקבע גם מועד לייעוץ פרטני לכל צוות. והערה אישית: הסמינר הוא, בעיני, הזדמנות נדירה יחסית להעמיק בבחינה של נושא הקרוב ללבבך. נצלו אותה 😊)	
ייעוץ פרטני על פי המועדים שנקבעו	שבוע 8-12 :
בתקופה זו תחלנה הסטודנטיות באיסוף חומר ביבליוגרפי ואמפירי. כמו כן, יכינו את הצעת המחקר.	
המשך הייעוץ הפרטני והגשת הצעת המחקר	שבוע 11-12 :

סמסטר ב':

החזרת הצעות המחקר והמשך ההדרכה הפרטנית לאור הידע והממצאים המצטברים.	שבוע 1-8 :
הגשת רפרטים בעל פה. ההשתתפות בשלושה שעורים אלה היא חובה לכל משתתפי הסמינר.	שבוע 9-11 :
הדרכה פרטנית לקראת סיום המחקר.	שבוע 12-13 :
פגישת סיכום: מה למדנו על מגדר ובריאות ועל יתרונותיהן ומגבלותיהן של שיטות המחקר בהן השתמשנו.	שבוע 14 :

עבודה פוריה ומהנה !!